

Изходящ № дата 201 г.

Входящ № 282 дата 08.04.2011 г.

София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17
тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Владимир Златарски,

Институт за исторически изследвания при БАН

Относно конкурс за заемането на академичната длъжност „доцент“ към ИИСТИ-БАН по професионално направление 2.2.

История и археология, научна специалност „История на България“ (Македонският въпрос в българо-албанските отношения (1878–1944) за нуждите на секция „История на българския национален въпрос“, обявен в „Държавен вестник“, бр. 110 от 29.12.2020 г.

В този конкурс за доцент кандидатстват двама участници - гл. ас. д-р Войн Константинов Божинов и гл. ас. д-р Георги Николов Георгиев. И двамата са служители на Института за исторически изследвания при БАН. Представени са изисквани от нормативната база материали, които дават информация за научната дейност на кандидатите. Гл. ас. д-р Божинов участва с 6 монографии (2 в съавторство, една от които е съкратен вид на едната самостоятелна) и 39 статии. Гл. ас. д-р Георгиев участва с 2 самостоятелни монографии, 6 участия в колективни трудове (автор на глава в монография или раздел в документално издание) и 29 статии, а от приложената справка е видно, че трудовете му са цитирани 146 пъти.

Научната продукция на д-р Войн Божинов включва три основни тематични кръга – проблеми на българската история от периода преди и между двете световни войни, минало и съвременност на македонския въпрос, както и югославска история от 80-те години на XX век. В първото направление

акцентът е поставен върху събития от 30-те години. Разглеждат се както фигури като монарсите Фердинанд и Борис, Андрей Ляпчев, Александър Цанков, така и теми като българо-югославските отношения, управлението на „деветнадесетомайците“, националния въпрос. Сред продукцията в тази област се открояват две монографии. В „Национално могъща и обединена България. Формациите на радикалната десница и националният въпрос“ (в съавторство) кандидатът участва с няколко материала (ок. 93 с.), в които прави обобщение тематиката по националния въпрос между двете световни войни, както и преглед на дейността на някои от националистическите формации през този период. Въз основа на печатните издания на тези структури е разкрита тяхната идеология. В самостоятелната книга „Управлението на деветнадесетомайците (19 май 1934 - 22 януари 1935)“ са събрани различни теми. Може да се наблюдава известен дисбаланс в структурата на труда – в първата глава се разсъждава върху конституционната и институционална история на България след Освобождението, във втората върху положението преди преврата и само в третата върху заявената тема. В нея кандидатът разглежда обществено-политическите мероприятия на правителството на Кимон Георгиев, финансовата и външната политика. Трябва да се отбележи, че текстът се позовава предимно на публикации в периодичния печат, мемоарна литература и в малка степен на архивен материал. Научната продукция по темата, както авторът с право отбелязва, е значителна, но в предлагания труд голяма част от нея не е представена. Това е заявено от д-р Божинов в увода, където „огромната част“ от научната литература по темата е охарактеризирана в едно изречение като носеща

отпечатъка на „политическите изкривявания“. Утвърден научен стандарт на всяка монография е най-малкото критично представяне на постигнатите преди нея резултати, но не и пълното им игнориране.

Трудовете на кандидата по втората и третата тематично група на неговите исторически проучвания касаят теми от историята след Втората световна война и най-вече от последните три десетилетия. В монографията „Република Македония в съвременната геополитика“, която в съкратен вид влиза и в другата книга на д-р Божинов, са разгледани етапите през които преминава тази държава по времето на Титова Югославия и след това. Изворовата база е съществуваща литература, документални източници почти няма. Тук историческите прегледи се комбинират с политологически анализи, като вторите често доминират. Това обаче е естествено, като се има предвид, че се разглеждат предимно въпроси от последните двадесет години, обект по-скоро на актуалната политика, отколкото на историята. Двете монографии за Югославия в периода 1980-1992 г. представляват първи опит от българска страна да се даде обща картина на случващото се в тази държава в последните години от нейното съществуване. В тях д-р Божинов се представя като добър познавач на югославската тематика в нейната сложна вътрешна ситуация. Тези трудове са написани на лесно достъпен език, дават принос в изследваната тематика и са добра отправна точка за следващи проучвания.

В представените от д-р Георгиев материали за конкурса могат да се открият две теми от българската история в края на XIX и началото на XX век: за македоно-одринското освободително движение и за българо-албанските отношения

като в редица трудове тези линии се преплитат. В редица статии, които разширяват и допълват докторската работа на кандидата, са изяснени въпроси от взаимоотношенията между структури и личности, свързани с освободителното движение. Материалите се отнасят предимно за случващото се в граничния Кюстендилски регион, но също и контактите с властта в София. Статиите се базират на богат и разнообразен архивен материал, често пъти неизползван широко до този момент и дават богата информация по темата.

Основният труд, с който д-р Георгиев участва в конкурса е монографията „Българо-албански политически отношения (1908–1915)“. Тук става дума за почти напълно неизследвана до този момент тема и то от период, в който българските усилия за постигане на национално обединение достигат връхната си точка. В хронологичен план кандидатът разглежда основните етапи, през които преминава българската политика. Представени са редица интересни епизоди от идеите за българо-албанско сътрудничество в периода преди 1912 г., както и защо не се стига до тяхната реализация. Активизирането на сътрудничеството по време на Балканските войни, опитите за налагането на княз Кирил за албански владетел, неформалните сондажи, комбинации и връзка между София, дейците от ВМОРО и албанските кръгове са представени убедително и разкриват непознати досега аспекти от този период. Те намират връх в съвместното въстание на българските и албанските общности срещу сръбската власт от есента на 1913 г. Особен интерес представлява задълбоченото проучване на опитите за българо-турски съюз като ясно са показани интересите на отделните участници в един сложен балкански контекст. Убедително е начертана ролята на

новосъздадената албанска държава в политиката на България в навечерието и началото на Първата световна война.

Монографията на кандидата построена на базата на богат архивен материал, както български, така и албански, при познаване на цялата обемна литература по освободителните движения. Тезите са ясно и последователно изложени и добре обосновани. Книгата е написана на лесно достъпен език и представлява безспорен принос в българската историография по темата.

Както се вижда от изложеното дотук става дума за двама силни участници, чието богато и разнообразно научно творчество им дава основание да се стремят към академичната длъжност „доцент“. В тази ситуация трябва да се постави въпроса какво се търси с този конкурс. Той е обявен за нуждите на секцията по изследване на българския национален въпрос и също така в търсене на експерт по българо-албанските отношения. При преплитането на тези две линии според мен кандидатурата на д-р Георгиев е по-подходяща, тъй като неговата научна продукция е съсредоточена точно в тази тематика.

Всичко това ми дава основание да си позволя да препоръчам на членовете на уважаемото научно жури при гласуването за присъждане на академичната длъжност „доцент“ да класира кандидатите по следния начин: 1. гл. ас. д-р Георги Георгиев; 2. гл. ас. д-р Войн Божинов.

01.04.2021 г.

доц. д-р Владимир Златарски